

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
28 februari 2024
Ons kenmerk
Cft 202400025
Pagina
1/8

Uw kenmerk

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Bijlage
2

Onderwerp
Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2023

Geachte heer Silvania,

Op 16 februari 2024 ontving het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) de uitvoeringsrapportage (UR) van Curaçao over het vierde kwartaal van 2023.¹ Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het Cft op de vierde UR.² In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing bij deze reactie.

Oordeel

De vierde UR toont een voorlopig overschot op de gewone dienst van ANG 148 miljoen. Curaçao voldoet daarmee voor 2023 vooralsnog aan de centrale begrotingsnorm van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft).³ De voorlopige realisatie komt aanmerkelijk hoger uit dan de meest recente prognose van het land voor 2023, waarin een overschot wordt geraamd van ANG 36 miljoen.⁴

Het overschot van ANG 148 miljoen zal echter nog worden bijgesteld. Zo zal Curaçao nog baten uit de afvalstoffenbelasting (ANG 16 miljoen) en achterstallige afdrachten van vergunningsrechten voor speelcasino's (ANG 13 miljoen) verwerken.⁵ Ook dient Curaçao de uit de herfinanciering per 10 oktober 2023 van de liquiditeitssteunlening voortvloeiende rentelasten nog op te nemen. Tot slot verwacht het land voor 2023 nog circa ANG 90-100 miljoen aan lasten voortkomend uit aangegane verplichtingen te zullen realiseren. Het Cft beargumenteerde in zijn reactie op de tweede en derde UR dat Curaçao het begrotingsjaar 2023 kan afsluiten met een positief resultaat van circa ANG 40-60 miljoen.⁶ Dit resultaat lijkt binnen handbereik, mits de stand van de verplichtingen correct is en Curaçao geen nagekomen lasten hoeft te verwerken, zoals in voorgaande jaren wel het geval was.

Curaçao realiseert tot en met het vierde kwartaal 2023 ANG 1.560 miljoen aan belastingbaten, vergelijkbaar met dezelfde periode in 2022. Zoals het Cft reeds in zijn reactie op de derde UR van 2023 constateerde, blijven de baten uit enkele (directe) belastingsoorten, met name de loonbelasting, achter ten opzichte van de raming voor 2023. Het Cft beveelt Curaçao aan de belastingraming 2024 en verder, in het bijzonder de raming van de directe belastingsoorten, te herzien op basis van de realisatiecijfers over 2023.

Toelichting

Curaçao zet in de UR de realisatie tot en met het vierde kwartaal 2023 op de gewone dienst af tegen een nieuwe jaarprognose. Het Cft is door Curaçao geïnformeerd dat deze prognose is opgenomen in de aangepaste ontwerpbegrotingswijziging (OBW) 2023, welke binnenkort aan de Staten zal worden aangeboden.

Tot en met het vierde kwartaal 2023 realiseert Curaçao ANG 1.763 miljoen aan baten. Net als in het derde kwartaal van 2023 blijven de (directe) belastingbaten achter ten opzichte van de prognose. Curaçao realiseert daarentegen hogere 'andere baten'. Dit wordt verklaard door de afdracht van achterstallige speelvergunningrechten voor de exploitatie van casino's. Dit vergunningsrecht wordt geïnd door de Gaming Control Board, maar werd in de afgelopen jaren niet volledig afgedragen aan het land. Curaçao verwerkt in 2023 de afdrachten over de periode 2019-2021, in totaal ANG 23 miljoen, alsnog. De niet afgedragen vergunningsrechten over de jaren 2022 en 2023 worden verwerkt in de cijfers voor 2024.

Curaçao realiseert tot en met het vierde kwartaal 2023 ANG 1.615 miljoen aan lasten, vooralsnog ANG 131 miljoen lager dan de prognose. Curaçao gaat ervan uit nog circa ANG 90-100 miljoen aan lasten voortkomend uit aangegane verplichtingen te zullen realiseren. Deze verplichtingen zien met name op het verbruik van goederen en diensten. De verplichtingen worden door Curaçao niet nader gespecificeerd noch toegelicht, waardoor het Cft het realiteitsgehalte van deze verplichtingen niet kan bepalen. Het Cft benadrukt het belang om het verplichtingenbeheer op orde te brengen.

De realisatie van de investeringen blijft achter bij de begroting. Tot en met het vierde kwartaal realiseert Curaçao ANG 35 miljoen aan investeringen, terwijl de nog uitstaande verplichtingen eveneens ANG 35 miljoen bedragen. Het Cft wijst al geruime tijd op de noodzaak het investeringsniveau structureel te verhogen en verzoekt Curaçao daartoe passende maatregelen te nemen.

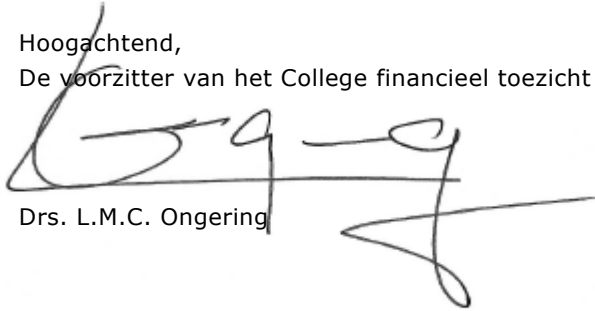
Het saldo liquide middelen bedraagt per ultimo 2023 ANG 222 miljoen, een afname van ANG 69 miljoen ten opzichte van het saldo ultimo september 2023. Deze afname is het gevolg van aflossing van kortlopende schulden. Hoewel deze schuldverlaging wordt verwelkomd, heeft het Cft onvoldoende inzicht in de voorgenomen aanwending van het nog resterende (hoge) liquiditeitsaldo. Het Cft vraagt hier al langer aandacht voor en verzocht Curaçao een meerjarige liquiditeitsplanning op te stellen. In dit kader wijst het Cft nogmaals op de schuld aan het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC). Door een deel van de beschikbare liquiditeit in te zetten voor additionele aflossing aan het

Kenmerk
Cft 202400025
Blad
3/8

APC kan versneld aan de aanwijzing uit 2019 worden voldaan.⁷ Ook moet Curaçao rekening houden met de aflopende obligatielening van ANG 140 miljoen in 2025.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'L.M.C. Ongerin', written over a horizontal line. The signature is stylized and extends to the right.

Drs. L.M.C. Ongerin

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Curaçao
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 is de realisatie weergegeven van de gewone dienst tot en met het vierde kwartaal van de jaren 2021, 2022 en 2023. Daarnaast geeft de tabel de OBW 2023 waarbij het Cft op 14 september 2023 adviseerde weer,⁸ en de prognose van Curaçao voor 2023. Deze prognose is opgenomen in een aangepaste OBW 2023, die binnenkort aan de Staten wordt aangeboden.

Tabel 1: Overzicht realisatie gewone dienst (in miljoenen ANG)⁹

	4e UR 2021	4e UR 2022	4e UR 2023	OBW 2023	Prognose 2023
Baten	1.396	1.715	1.763	1.773	1.767
Belastingen	1.254	1.545	1.560	1.613	1.597
Schenken en subsidies	36	51	39	19	19
Andere baten	107	119	163	141	151
Kansspel vergunningenfee	0	0	0	0	0
Lasten	1.738	1.573	1.615	1.732	1.732
Beloning van personeel	428	415	413	443	440
Goederen en diensten	162	159	193	233	229
Afschrijving vaste activa	76	70	76	91	91
Interest	68	67	69	71	78
Subsidies & Overdrachten	437	368	368	386	386
Sociale zekerheid	576	495	497	503	503
Andere uitgaven	0	0	0	5	5
Resultaat	-342	142	148	41	36

Bron: vierde uitvoeringsrapportages 2021-2023, ontwerpbegrotingswijziging en prognose 2023 van Curaçao.

Baten

Curaçao realiseert tot en met het vierde kwartaal 2023 ANG 1.763 miljoen aan baten, ANG 4 miljoen minder dan begroot in de meest recente prognose voor geheel 2023. Het Cft merkte in zijn reactie op de derde UR reeds op dat de (directe) belastingbaten achterblijven. Curaçao realiseert tot en met het vierde kwartaal ANG 1.560 miljoen aan belastingbaten, ANG 37 miljoen minder dan verwacht op basis van de meest recente prognose. Met name de baten uit de loonbelasting, de onroerendezaakbelasting en de winstbelasting zijn lager dan verwacht.

De schenkingen en subsidies en de andere baten zijn daarentegen hoger dan geraamd in de OBW. Curaçao ontving in 2023 ANG 20 miljoen meer bijdrage van Nederland, onder andere voor het onderhoud aan de scholen. Daarnaast realiseert Curaçao hogere andere baten, als gevolg van de afdracht door de Gaming Control Board van achterstallige speelvergunningrechten voor de exploitatie van casino's.

Lasten

Curaçao realiseert tot en met het vierde kwartaal 2023 ANG 1.615 aan lasten, een onderbesteding van ANG 131 miljoen ten opzichte van de prognose voor 2023. De onderbesteding geldt nagenoeg voor alle categorieën, maar is met name zichtbaar bij de personeelslasten en de lasten voor goederen en diensten.

De tot en met het vierde kwartaal gerealiseerde personeelslasten bedragen ANG 413 miljoen, en blijven daarmee sterk achter ten opzichte van de prognose (ANG 440 miljoen). De lagere realisatie wordt grotendeels verklaard door het niet (kunnen) invullen van openstaande vacatures. Curaçao nam in de vastgestelde begroting 2023 in totaal 200 vacatures op. Het Cft merkt op dat Curaçao in de vastgestelde begroting 2024 ANG 505 miljoen aan personeelslasten raamt, waarbij de bestaande vacatureruimte verder wordt uitgebreid. Het Cft beveelt Curaçao aan deze raming te herzien op basis van de realisatie 2023.

Tot en met het vierde kwartaal realiseert Curaçao ANG 193 miljoen aan lasten voor goederen en diensten. Het Cft ontving nadere informatie van Curaçao waaruit blijkt dat het land verwacht nog circa ANG 70 miljoen aan aangegane verplichtingen voor goederen en diensten te zullen realiseren. Deze verplichtingen worden niet nader toegelicht.

Kapitaaldienst

In tabel 2 is de realisatie weergegeven van de kapitaaldienst tot en met het vierde kwartaal van de jaren 2021, 2022 en 2023. Daarnaast geeft de tabel de OBW 2023 waarbij het Cft op 14 september 2023 adviseerde weer, en de prognose van Curaçao voor 2023. Deze prognose is opgenomen in een aangepaste OBW 2023, die binnenkort aan de Staten wordt aangeboden.

Curaçao begrootte ANG 90 miljoen aan investeringen voor 2023. Tot en met het vierde kwartaal realiseerde het land echter slechts ANG 35 miljoen aan investeringen. Uit de UR blijkt dat de aangegane verplichtingen voor investeringen per ultimo 2023 ANG 35 miljoen bedragen. Omdat ook deze verplichtingen niet zijn gespecificeerd, kan het Cft het realiteitsgehalte hiervan niet nagaan. Duidelijk is dat Curaçao niet de gehele investeringsbegroting voor 2023 heeft gerealiseerd.

Tabel 2: Overzicht realisatie kapitaaldienst (in miljoenen ANG)¹⁰

	4e UR 2021	4e UR 2022	4e UR 2023	OBW 2023	Prognose 2023
Ontvangsten	491	1.041	126	1.055	1.055
Afschrijvingen en waardevermindering	76	70	76	91	91
Te ontvangen aflossingen	1	60	50	53	53
Aangegane geldleningen	414	0	0	0	0
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0	0
Herfinanciering liquiditeitssteun	0	911	0	911	911
Uitgaven	207	1.002	96	1.065	1.065
Investerings	24	34	35	90	90
Reserves en voorzieningen	3	0	0	0	0
Kapitaalverstrekkingen	171	0	0	0	0
Aflossingen geldleningen	8	56	61	64	64
Aflossing liquiditeitssteun	0	911	0	911	911
Saldo	284	39	30	-10	-10

Bron: vierde uitvoeringsrapportages 2021-2023, ontwerpbegrotingswijziging en prognose 2023 van Curaçao.

Curaçao loste tot en met het vierde kwartaal 2023 ANG 61 miljoen af op ontvangen leningen. Hiervan betreft ANG 50 miljoen de gedeeltelijke aflossing op de lening van Nederland voor de afwikkeling van de Girobank. Ook loste Curaçao af op de lening (mede) ten behoeve van de bouw van het Curaçao Medical Center (CMC, ANG 8 miljoen) en op de in 2020 geherfinancierde obligatielening (ANG 3 miljoen).¹¹ In oktober 2023 herfinancierde Curaçao de liquiditeitssteunlening van ANG 911 miljoen bij Nederland. Deze herfinanciering is (nog) niet in de UR verwerkt.

De precaire financiële situatie van het CMC leidt ertoe dat het CMC sinds juni 2020 niet meer voldoet aan zijn betalingsverplichtingen jegens het land. Met de OBW voert Curaçao de voor 2023 begrote aflossing (ANG 10 miljoen) en rentebaten (ANG 10 miljoen) af van de begroting. Ondanks deze prudentie acht het Cft een voorziening voor de lening aan het CMC noodzakelijk. In 2023 verstrekke Curaçao een voorschot aan het CMC van ANG 20 miljoen voor de in de periode 2019-2022 verleende zorg aan onverzekerden. Een structurele oplossing voor deze kosten is nog niet voorhanden.

Financieel beheer

In de vierde UR is de rapportage van 9 november 2023 van de 'Roadmap naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening Curaçao' opgenomen. De rapportage geeft per deeltraject inzicht in de beoogde resultaten, de reeds gerealiseerde resultaten en de knelpunten. Uit de rapportage blijkt dat de helft van de

deeltrajecten vertraging dreigt op te lopen. Het gebrek aan personeel blijft, net als bij de vorige rapportages, het grootste knelpunt. Het Cft uit zijn zorgen over de dreigende vertraging, mede in het licht van de problemen die Curaçao klaarblijkelijk ondervindt om vacatureruimte in te vullen. Het Cft roept Curaçao op om, in samenwerking met de Tijdelijke Werkorganisatie, een oplossing te zoeken voor de capaciteitsproblemen.

De jaarrekeningen over 2019, 2020 en 2021 zijn nog altijd niet vastgesteld ondanks herhaalde oproepen daartoe. De overheidsaccountant gaf in september 2023 aan de controle van de jaarrekening over 2022 niet binnen de wettelijk voorgeschreven termijn te kunnen afronden, omdat de gevraagde controle-informatie niet tijdig en onvolledig wordt opgeleverd door de ministeries. Het Cft verzoekt Curaçao deze situatie met de grootste voortvarendheid aan te pakken.

Liquiditeitspositie

Het saldo liquide middelen aan het einde van het vierde kwartaal 2023 bedraagt ANG 222 miljoen. Dit is een afname van ANG 69 miljoen ten opzichte van de stand ultimo september 2023. Het Cft maakt uit de vierde UR op dat Curaçao een deel van zijn liquiditeitspositie inzet om kortlopende schulden af te lossen. Het Cft adviseert Curaçao nogmaals om de totale liquiditeitspositie van het land te evalueren en een meerjarige liquiditeitsplanning op te stellen.

Collectieve sector

Conform artikel 24 van de Rft dient Curaçao jaarlijks te rapporteren over de uitgaven-, ontvangsten-, tekort- en schuld cijfers van de collectieve sector. Curaçao heeft nog niet gerapporteerd over de cijfers van de collectieve sector voor de jaren 2021 en 2022. Hierdoor kan een (dreigende) overschrijding van de (wettelijk gemaximeerde) rentelastnorm niet worden vastgesteld. Deze norm is in de Rft en de Comptabiliteitsverordening van het land Curaçao opgenomen om een onhoudbare schuldpositie van het land te voorkomen.

De collectieve sector voor de jaren 2023 en 2024 had uiterlijk op 1 april 2022 vastgesteld moeten zijn. Het Cft begrijpt dat een voorstel voor de vaststelling van de collectieve sector voor de jaren 2023 en 2024 inmiddels wel gedeeld is met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het Cft wijst erop dat de collectieve sector voor de jaren 2025 en 2026 uiterlijk op 1 april 2024 vastgesteld moet zijn, en verzoekt Curaçao dan ook om zo spoedig mogelijk de noodzakelijke stappen te zetten om te komen tot vaststelling van de collectieve sector voor deze jaren en de ontbrekende rapportages aan te leveren.

Schuldpositie

De totale schuldpositie van Curaçao is afgenomen van ANG 4.483 miljoen ultimo 2022 tot ANG 4.203 miljoen eind 2023. De schuldquote komt uit op 71 procent van het bruto binnenlands product (bbp).¹² De schuldquote toont een licht dalende trend, zowel gedreven door schuldaflossing als door de groei van het bbp.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Conform artikel 18 van de Rft dient het bestuur uiterlijk zes weken na afloop van ieder kwartaal een UR aan het Cft en aan de Staten te sturen. De UR over het vierde kwartaal van 2023 had uiterlijk op 12 februari 2024 ingediend moeten zijn.

² Op basis van artikel 18 van de Rft reageert het Cft op de vierde UR. Het toetsingskader voor de beoordeling van de UR wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de Rijksministerraad op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao en die op 24 november 2020 is bijgesteld. Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen. Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389, is bevestigd dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC) en het land Curaçao, waarbij het land zo mogelijk aanvullende aflossingen zal doen uit overschotten op de gewone dienst in de komende jaren.

³ Artikel 15 lid 1 sub a van de Rft.

⁴ Deze prognose is opgenomen in een aangepaste ontwerpbegrotingswijziging 2023, die binnenkort aan de Staten wordt aangeboden.

⁵ De afvalstoffenbelasting wordt deels geïnd door Aquallectra en is nog niet overgedragen aan het land. De speelvergunningrechten voor de exploitatie van casino's worden geïnd door de Gaming Control Board. Deze rechten zijn in de periode 2019-2021 niet afgedragen aan het land, dit wordt in 2023 gecorrigeerd.

⁶ Cft, kenmerk Cft 202300076, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 24 augustus 2023. Cft, kenmerk Cft 202300130, Reactie op de derde uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 6 december 2023.

⁷ Volgens de vierde UR bedraagt de schuld aan het APC onder de aanwijzing uit 2019, per ultimo 2023 ANG 51 miljoen.

⁸ Cft, kenmerk Cft 202300093, Advies bij de ontwerpbegrotingswijziging 2023 van Curaçao, d.d. 14 september 2023.

⁹ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹⁰ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹¹ In 2020 werd een obligatielening van ANG 100 miljoen voor ANG 82 miljoen geherfinancierd. Deze lening kent een reguliere aflossing van ANG 6 miljoen, de aflossing in 2023 bedraagt echter ANG 3 miljoen.

¹² Bij de berekening van de schuldquote is uitgegaan van een bbp voor 2023 van ANG 5.884 miljoen, ontleend aan IMF, 2023 Article IV Consultation discussion Curaçao and Sint Maarten, Press release and Staff Report, d.d. juli 2023.